

Org.nr. 915 095 658
Kontonr.: 3000.32.57947
Adr.: Heggedalsv. 102 C, 1385 Asker
Kontaktlf.: 917 30 638
Epost: fokus.paa.barnevernet@gmail.com

26.06.2020

Hørings svar fra Fokus på Barnevernet

Vi viser til høringene vedrørende endringer i barnevernloven knyttet til kompetanse, varsling til fornærmede eller etterlatte, og regulering av bruk av sakkyndige.

Fokus på Barnevernet er en kontingentbasert, landsdekkende medlemsorganisasjon i vekst som ivaretar barn, foreldre og foreldrenes familie i kontakt med barnevernet. Fokus på Barnevernet ble offisielt stiftet i 2015 og er nå, så langt vi vet, den største i sitt slag i landet. Vårt mål er: Rett hjelp til rett barn til rett tid.

Vi driver omfattende likemannsarbeid gjennom telefonkontakt, digital korrespondanse m.v., der vi bruker den erfaringsbrønnen våre medlemmer utgjør til å rådgi mennesker i en vanskelig situasjon. Det er de konfliktfylte sakene vi har erfaring fra, og vårt inntrykk er at disse er tallmessig dominerende blant omsorgsovertakelser.

Parallelt arbeider vi politisk for en bedre og rettidig offentlig omsorg for de barn som trenger det. Vi bidrar til å utvikle barnevernet ved å samle kunnskap og erfaringer, for så å formidle disse til andre aktører som journalister, fagpersoner eller brukere. Vi kommuniserer med yrkesutøvere, forskere, professorer innen økonomi, samfunnsvitenskap, biologi, medisin, psykologi og andre fag. Vi har arrangert seks store debatter, leverer selvstendige høringsuttalelser og innspill til politikere og byråkrater.

Vi har gjennom våre erfaringer etter hvert opparbeidet betydelig kompetanse som vi tror kan bidra til å løse de utfordringene vi i dag vet finnes innenfor dette feltet. Fokus på Barnevernet ønsker ut ifra et stort nettverk med med både voksne og barn som har erfaring som barnevernutsatte, å bidra til en systemendring innen barnevernsfeltet.

I helsetjenesten har brukererfaringer og brukerkompetanse fått stor verdi etter som man har sett at kompetansen er verdifull og gir både nyttig og relevant kunnskap til forbedring av tjenesten. Fokus på Barnevernet er derfor svært glade for at både Samnanger-rapporten og Fjeld-rapporten bekrefter riktigheten og verdien av brukernes påpekning av feil og mangler også i barnevernstjenesten.

Med bakgrunn i det vi her har nevnt, har vi samlet følgende bemerkninger til de tre endringsforslagene.

Ad kompetanseheving

Vi er imot å utvide den nåværende bachelor-utdanningen i barnevern til en mastergrad. Vi er fullt og helt enige i at de barnevernsansatte og barnevernstjenesten mangler helt sentral kompetanse, men begrunnelsen for vårt standpunkt er at en mastergrad ikke vil kunne fylle de kompetansehull som

finnes. Kompetansehullene foreligger i grunnutdanningen, og vi vil kort redegjøre for noen av de viktigste momentene:

Evne til selvkritisk tenkning

Barnevernsansatte viser gjennomgående mangel på selvkritisk tenkning. Både muntlige utsagn og skriftlig dokumentasjon viser til stadighet at barnevernsansatte ikke søker etter alternative muligheter i verken årsaksforklaring, tilordning av hjelpetiltak eller innhenting av informasjon fra kontradiktoriske kilder. De tar en beslutning og går helt og fullt inn for å få gjennomslag for denne i forvaltning og rettsapparat. I mange saker kan man finne dokumentert at det i realiteten er tatt en beslutning i sakene lenge før utredningen er avsluttet og konkludert, og at utredningen de facto tar form av en heksejakt mot foreldrene ved en ensidig søken etter «bevis» som skal bekrefte barnevernstjenestens oppfatning. Man finner i mange saker ikke spor av avveining for og imot eller søken etter alternative forklaringer på hendelser. Videre mangler redegjørelse for den ansattes egen innvirkning på observasjonssituasjoner, ulike forslag til hjelpetiltak og avveining av disse, osv., osv. Man gjenfinner dette i dommene fra EMD, der denne type argumentasjon er uttrykt som mangel i forhold til begrunnelse for hvorfor barnevernstjenesten gjorde som de gjorde.

Misforstått samfunnsoppdrag

Vi ser gjentatte ganger at barnevernsansatte oppfatter at de har et samfunnsoppdrag som gir dem moralsk, muligens også legal rett til å gå ut over alle lover, regler, forskrifter og normer for å gjøre det de subjektivt mener er riktig. Det foreligger en rekke lydopptak og sitater blant barnevernsforeldre hvor barnevernsansatte eksplisitt uttrykker at de anser at lovverket ikke er til hinder for det de ønsker å gjøre. Et typisk eksempel er en eller annen variant av «Vi vet vi bryter loven, men det bryr vi oss ikke om.» En stående påstand fra et samlet brukermiljø er at barnevernslovens utforming ikke er problemet med barnevernstjenesten, men mangelen på kontroll av at den faktisk følges. Vi antar dette henger sammen med at det i barnevernloven ikke finnes noen paragrafer som tar for seg konsekvenser av brudd på lovverket. I sammenhengen undrer vi oss over hvordan departementet vurderer at en lovendring vil kunne medføre forbedring, så lenge mye av problemet består i at dagens lovverk heller ikke blir fulgt.

Mangler forståelse for hvor yttergrensen går for egen kompetanse

Departementets høringsnotat bygger på forestillingen om at dagens bachelor i barnevern gir en minimumskompetanse for å håndtere barnevernsarbeid.

Følgende sitat er hentet fra lærebokforfatter innen barnevern, Øyvind Kvello; «Barn i risiko», 2. utgave 2015 s. 19:¹

«De faglige kravene til barnevernsansatte er omfattende. De skal ha god kunnskap innenfor en rekke fagdisipliner, slik som pedagogikk, juss, medisin, psykologi, osv.»

Stadig nye «barnevernsforeldre» gjengir at de barnevernsansatte har gått ut over sin kompetanse og «lekt» lege, psykolog, jurist eller annen fagperson og gått imot faglig funderte beslutninger eller anbefalinger. De fjerner eller tilordner, ofte via samarbeidsvillige medvirkere, medisinere, psykologbehandlinger, somatiske og psykiske utredninger på barn, anfører i sine dokumenter uspesifiserte psykiatridiagnoser eller andre karakteristikk på foreldre og handler i henhold til disse.

Fagfolk har betegnet barnevernsstudiet som et «ingressfag». Det betyr at barnevernspedagogene skal ha en viss forståelse for og innsikt i fag som psykologi, medisin, pedagogikk og juss. Målet var å ha noe kjennskap til grunnelementer i faget, noen sentrale begrep samt innsikt i særtrekk ved fagutøvelsen, slik at de kan samhandle med folk fra disse faggruppene, vurdere når de enkelte fagpersonenes kompetanse er relevant i forhold til en sak, og samarbeide adekvat. Dessverre har de

ikke samtidig lært å forstå hvor grensen går for hvor deres egen kunnskap blir for tynn i retning av et fagområde, og de beveger seg stadig over disse grensene.

Mangler saksbehandlerkompetanse

Som saksbehandler skal man avveie et forhold opp mot et regelverk, som oftest lov eller forskrift, og vurdere om forholdet dekkes eller ikke dekkes av regelen. I noen grad skal man gjøre vurderingen basert på det som kalles faglig skjønn. Man skal så langt mulig gjøre objektive vurderinger basert på mest mulig objektive funn og dokumentasjon, og avstå fra å blande inn personlige preferanser og synsinger. I samsvar med det vi selv har lagt merke til finner vi også forskningsbasert dokumentasjon på overhyppighet av foreldre i blandingssekteskap blant de foreldre som har mistet omsorgen for barna sine. Dessuten finner vi udokumenterte observasjoner av overhyppighet av enslige mødre, personlig kristne, personlig ikke-kristne (-avhengig av geografisk område) samt andre personer med en selvstendig oppfatning, tro, livssyn eller levemåte som skiller seg litt eller mer fra de barnevernsansattes egen levemåte eller livssyn. Disse har alle det til felles at de blir fratatt barna. Det er da liten tvil om at det er den ansattes personlige preferanser som har spilt en vesentlig rolle i saksbehandlingen.

Korrekt referatføring

Referater fra møter og andre hendelser kommer så ofte med så vesentlige feil og mangler at det, for de som deltok, kan være vanskelig å kjenne igjen beskrivelser av seg selv eller andre, eller av situasjonen. I referatene er det ofte systematiske utelatelser av forhold som taler imot den subjektive oppfatning som den barnevernsansatte så tydelig har etablert. Dessuten inneholder referatene gjerne parenteser eller anførselstegn knyttet til ytringer av typen «oppfattet ikke hva hun mente med det», knyttet til utsagn fra foreldrene. Denne type referering er helt utenkelig i enhver annen profesjonell kontekst. Refereringsstilen mistenkeliggjør foreldrene, til tross for at en referents egentlige oppdrag er å sikre at vedkommende har oppfattet møtedeltakernes synspunkter.

Møte alle rundt seg med respekt og uten bruk av hersketeknikk

Dette er nedfelt i barnevernslovens § 1, og burde være en selvfølge. Beskrivelser om det motsatte florerer.

Barnevernsfaget mangler vitenskapelig grunnlag

For fagutdannede fra tilstøtende fagområder er det åpenbart at barnevernsutdanningen er dårlig vitenskapelig fundert til tross for påstander om det motsatte i form av lange utledninger om at «den teorien bygger på den teorien som igjen bygger på den teorien». Det er konstruerte argumentasjonsrekker som gjentas igjen og igjen uten at det vitenskapelige fundamentet blir noe bedre av den grunn. At man har bygd opp faget på ideologi og ikke på vitenskapelige metoder og fakta er utsagn som stammer fra sentrale fagpersoner innen faget som ikke ønsker å bli sitert offentlig. Dette samsvarer med hvilke feil og mangler som gjennomgående påpekes i rapporter og utredninger. Barnevernet misbruker vitenskapen til å opprettholde sitt eget univers, og sørger for å holde fagfellellevurderingene innen samme «meningsfellesskap» hvor de ulike studiene og vurderingene bygger gjensidig på hverandre i en sluttet sirkel.

Barnevernsansatte mangler vurderingsevne

Det forventes ut fra departementets høringsnotat at en mastergrad skal kunne gjøre barnevernsansatte i stand til å foreta vurdering av omsorgssvikt og iverksetting av vedtak, herunder også vedtak om omsorgsovertakelse. Erfaring fra brukergruppen viser imidlertid at ansatte med bachelorutdanning pr. i dag heller ikke klarer å nyansert vurdere omsorgsevne hos fosterforeldre: Samme fosterforelder kan av én konsulent bli rost opp i skyene, men av en annen bli karakterisert som totalt ubrukkelig. Vi kjenner dessuten til tilfeller der samme konsulent har vurdert samme familie to ganger, uten å kjenne igjen familien. Den første gangen ble familien avslått, men neste gang ble de godkjent.

Forskjellen ser ut til å ha sammenheng med konsulentens egen forhåndsinnstilling. Familiens situasjon var lik i begge tilfeller.

Når departementet i høringsnotatet beskriver normal saksgang i barnevern, legges til grunn at saken først opprettes som en undersøkelsessak, hvor det i etterkant av utprøvede hjelpetiltak kan bli vurdert omsorgsovertakelsesvedtak i fylkesnemda. I for mange tilfeller starter saken i motsatt ende gjennom et akuttvedtak, og barn hentes ut av familien før verken undersøkelse eller hjelpetiltak er iverksatt. Barn hentes enten på fødeavdelingen, på familiesentre, i skole eller barnehage.

«Vi meiner å sjå ein tendens til at barnevernstenesten bruker akuttvedtak som ein start på ein omsorgsovertakingssak. Det er ikkje slik akuttvedtak skal brukast», sa advokat Venil Katharina Thiis² i en artikkel.

Mangler samhandlingskompetanse

Med de ovennevnte faktorene som mangelvare, blir det knapt mulig for barnevernsansatte å erverve seg samhandlingskompetanse. Både brukere og fagpersoner rapporterer om betydelige problemer med samhandling med barnevernsansatte. De barnevernsansatte på sin side ser ut til å tolke alle former for passiv motstand som aktiv tilslutning, enten det er oppgitthet, ansvarsfraskrivelse, passiv underordning eller annet som blir fagpersonens handlingsmåte, mens aktiv motstand blir tolket som mangel på faglighet, mangel på respekt el.l. hos den andre. De barnevernsansattes egen mangel på respekt for sine kontakter er den første og største mangelen som må rettes opp.

Uakseptable holdninger

Det blir i departementets høringsnotat antatt at svikt og dårlig saksbehandling hovedsaklig skyldes turnover, nyansettelser og tilfeldigheter. Dette til tross for at samlet erfaring fra brukermiljøet tilsier at de mest alvorlige overgrep like gjerne utføres av en barnevernspedagog med lang arbeidserfaring.

Både fagfolk og brukere rapporterer om holdninger og kultur som det mest basale kunnskaps- og ferdighetshullet hos barnevernsansatte. Holdninger læres, om ikke før, så i første del av grunnutdanningen. Kultur dannes som en konsekvens av holdninger underveis i utdanningen og senere i arbeidslivet.

Som eksempel på feil holdninger kan vi nevne at man i barnevernstjenesten gjennomgående mangler forståelse for at barn som settes opp mot egne foreldre utvikler selvforakt. Dette kan blant annet føres tilbake til Kari Killén som i lang tid har vært en dominerende person innen barnevernsutdanningen og skrevet mange lærebøker. I hennes bok «Sveket»³ kan man blant annet lese:

“Det kan ofte være nødvendig for oss bevisst å frustrere foreldre for å gjøre det mulig å vurdere denne meget vesentlige funksjonen. Hvis foreldre viser meget begrenset frustrasjons-toleranse ved vår tilstedeværelse, må vi undre oss over hvordan den kan være i en situasjon uten sosial kontroll, der ingen andre er til stede enn foreldrene og barnet.”

Eller:

“Forakten for de biologiske foreldre må overføres til barna, for at de skal forsone seg med de nye foreldrene.”

Her finner man også grunnlaget for barnevernstjenestens uvilje til å presentere og anvende hjelpetiltak samt følge opp foreldre og fremdyrke eller forbedre deres eventuelle mangler i omsorgskompetanse:

“Når foreldre som selv har vært utsatt for langvarig vanskjøtsel gir uttrykk for at de skal spare sitt barn alle de belastninger de selv har vært utsatt for, som for eksempel stadige plasseringer kan de

mene det, ønske det og drømme om det. Men i praksis ser vi ofte en gjentakelse av egne foreldremodeller. En endring her forutsetter en spire til innlevelse. Denne spiren forutsetter sannsynligvis at foreldrene har hatt en tidlig og trygg tilknytning.”

Og:

“Det er intet som tyder på at innlevelse er noe som kan utvikles hos voksne mennesker hvis det ikke er noe å bygge på fra før.”

I en annen av Kari Killéns lærebøker, «Forebyggende arbeid i barnehagen», finner vi ingen eksempler på hva som etter forfatterens mening viser normal atferd hos et barn. Derimot blir enhver ytring eller handling som er hentet fra et barns handlingsrepertoar, fremhevet som mulig tegn på omsorgssvikt.⁴

«Barnevernet har også et holdnings- og kulturproblem, som må inkluderes i diagnosen.», sa de to granskerne i Samnanger-saken i en kronikk i Aftenposten.⁵

Av lovendringsforslaget fremgår dessuten at mastergraden primært skal gjelde saksbehandlere, mens en i forhold til miljøarbeidere vurderer at en bachelorgrad er tilstrekkelig. Fokus på Barnevernet undrer seg over hvorfor departementet vurderer at saksbehandlere trenger høyere fagkompetanse enn de ansatte som arbeider mer direkte med barna. Det er her fristende å sammenlikne med skoleverket. Det blir som når elever med spesielle læringsbehov skal overlates til assistenter, mens lærere underviser normalelevne.

Konklusjon

I høringsnotatet hevdes det at ferdigheter som analytisk tenkning (s. 23) utvikles gjennom arbeid med en mastergrad. De nevner ikke at for å kunne gjøre det, må man ha noen grunnleggende ferdigheter på plass langt tidligere. De kompetanseshullene vi har påpekt her viser forhold og læreemner som må inngå i første del av grunnutdanningen i et slikt fag. Å bygge en mastergrad på dette fundamentet vil fungere som om en lege skulle få fysiologi som fag først i spesialistutdannelsen sin, eller at en kirurg begynner å operere uten å kunne anatomi.

Vår anbefaling er å først tegne opp hvordan man ønsker at det offentlige hjelpeapparatet for barn skal fungere, deretter utforme aktuelle utdanninger etter det. I dette arbeidet må den grunnleggende respekten for andre mennesker, deres menneskeverd og menneskerettigheter være med som en premisse fra første stund. Vi har undret oss mye over hvorfor høyst kompetente fagpersoner med mye lengre utdannelse blir overkjørt og motarbeidet av barnevernspedagoger med noen få timer orienterende undervisning innen samme fag.

Holdninger, personlig egnethet og samhandlingskompetanse er å foretrekke framfor utdanning, så lenge det per dato ikke finnes noen egnet utdanning. Vi etterspør de holdningene som Trond Ueland, instruktør for sedelighetsprogrammet ved Bergen fengsel, bruker i forhold til sine klienter, slik han har rapportert i en rekke foredrag og intervjuer.⁶

I en fersk kronikk sier barnevernsleder på Kongsberg, Tone Risvoll Kvernes, det samme som oss om mastergradskravet i barnevernet:

*«Dette forslaget er skivebom. I førstelinja i barnevernet trenger vi ikke en veldig akademisk tilnærming til faget. Det handler om personlige egenskaper, om hvordan du håndterer situasjonene», sier Tone Risvoll Kvernes til Fontene».*⁷

Også sentrale fagpersoner som den meget anerkjente professor Lars Inge Terum antyder i en kronikk fra 2017 den samme betenkeligheten: Er svaret 5-årig barnevernsutdannelse?

«Mitt utgangspunkt er at dette er å starte fra feil ende. I første omgang bør målet være å heve kompetansen til de som alt jobber i barnevernet og å kritisk analysere den treårige barneverns-pedagogutdanningen. Når det argumenteres for at den treårige utdanningen ikke gir tilstrekkelig kompetanse kommer ikke det nødvendigvis av at den er treårig – det kan også ha sammenheng med innholdet i den nåværende utdanningen.»⁸

I et samlet løsningsforslag som er utarbeidet i brukermiljøet stiller vi det sentrale spørsmål: Hvorfor bygge videre på en utdanning som ikke fungerer? Hvorfor ikke heller bruke alle de kompetente fagfolkene som allerede finnes, og som har løpende kontakt med den vitenskapelig funderte utviklingen innen sitt fag, der det trengs?

Ad regulering av bruk av sakkyndige

Det fremlagte lovforslaget korrigerer ikke hovedproblemet, som er økonomiske eller andre bindinger mellom barnevernet, fylkesnemnda og den sakkyndige. Vi tillater oss å foreslå at det utredes om sakkyndige som skal brukes i barnevernssaker og barnelovsaker bør være statlig ansatte i åremålsstilling i maksimalt to seksårsperioder, og at minst en slik periode må gjennomføres før man kan bli sakkyndig fagdommer i rettsapparatet. Målet er at det som nå beskrives som problemet med alternering mellom rollene som sakkyndig/utreder og fagdommer blir uproblematisk.

Kilder

Det bør vurderes hvorvidt det bør være tillatt og anses i samsvar med god praksis, at sakkyndige til grunn for sin utredning legger dokumenter fra den kommunale barnevernstjenesten eller annen enhet innen barnevernet, dersom saken gjelder mulig omsorgsovertakelse eller hjelpetiltak i hjemmet. I slike tilfeller opptrer barnevernet i tillegg til selv å være utredere også som part med en klart definert agenda og mål for saken. Opplysninger og kontradiksjoner tilknyttet sakkyndigvurderingen bør hentes fra andre deler av hjelpeapparatet og familiens øvrige kontakter.

Den sakkyndige bør basere sin rapport på egne kliniske undersøkelser, dvs. førstehåndsobservasjoner. Den sakkyndige må ha en viss minimumsmengde av observasjoner og det må stilles krav til hvordan de gjennomføres, slik at det sikres at de har foregått under egnede, gjerne varierte forhold. Den sakkyndige må beskrive metode og hvordan undersøkelsen ble planlagt på forhånd. Observasjoner og mulige feilkilder må forklares og det må presenteres alternative forklarings- og fortolkningsmodeller. Alternative konklusjoner bør gis. Psykologer og andre sakkyndige bør trenes i å identifisere og unngå attribusjonsfeil.

Det må være samsvar mellom påstander og dokumenterbare forhold. Etterprøvbarehet bør være et viktig element for sakkyndiges virksomhet. Videoopptak bør brukes aktivt for dokumentasjon både i selve saken, dokumentasjon av sakkyndiges metode og prosess, og som læringsmiddel for både den/de som observeres og sakkyndige selv.

Det bør for fremtiden stilles langt strengere krav til utførelsen av sakkyndig virksomhet. Det bør også etableres krav til at sakkyndige har oppfølgingsplikt knyttet opp mot de sakkyndige vurderinger som gjøres. Den sakkyndige bør gis mulighet til å se hvordan dennes konklusjoner og anbefalinger, hvis de følges opp, slår ut på lang sikt. Uten slik oppfølging vil ikke en sakkyndig ha mulighet for læring og egenkontroll. Råd som gis til fylkesnemnd/domstoler må kartlegges i ettertid, slik at man får vite om de inneholdt åpenbare feil og burde vært justert.

Mandat

Følgende deler av forslaget støttes (s. 8-9):

«Mandatet bør utformes slik at den sakkyndige rapporten blir en fagkyndig vurdering av de faktiske forhold i saken. Siden sakkyndig arbeid fordrer stor grad av skjønn bør det overlates til oppdragsgiver å trekke konklusjoner basert på helheten i saken. Den sakkyndige skal ikke levere argumenter for en bestemt beslutning eller vurdere rettslige spørsmål. Mandatet må tilpasses den enkelte sak, og skal inneholde en presis angivelse av hva den sakkyndige skal vurdere.

I rapporten skal den sakkyndige skille klart mellom premisser, vurderinger og konklusjon. Det bør bestrebes at rapportene gir konsentrerte og klare framstillinger av det mandatet spør om.

I tillegg til å uttrykke usikkerhet og feilkilder er det viktig at rapportene er utformet på en slik måte at det er mulig for avgjørelsesorganets aktører og private parter å forstå dem.»

Krav til egenerklæring

Vi støtter at de samme krav til egenerklæring for sakkyndige som nå innføres i straffeprosessloven, også gjøres gjeldende i barnevernsloven.

Det må bemerkes at vi undrer oss over at det, slik vi forstår det, i høringsnotatet sies at *bevisstgjøring av den sakkyndige selv*, vil bidra til å heve tilliten til den sakkyndige. Vi tror at samvittighetsfullt og uhildet arbeid basert på gode faglige vurderinger er det som skal til for å heve tilliten til sakkyndige. Det er ikke mistillit til de sakkyndiges faglige kvalifikasjoner og vurderingsevne som kritiseres og som ligger til grunn for den utbredte mistilliten, men en åpenbar vilje til å fremstille den aktuelle saken i et skjevt lys som tjener samme side, den offentlige part, hver gang.

For å forhindre feil i rapporter grunnet manglende kompetanse eller andre forhold bør det for privat part innføres lovhjemlet rett til en second opinion på lik linje med helsetjenesten. Denne skal ikke ha tilgang til førsteutreders rapport eller konklusjon, kun mandat.

I høringsforslaget sies det at det ikke utføres (tolket som «vil bli utført») kontroll med om opplysningene i egenerklæringen er riktig. Vi kan støtte dette under forutsetning av at dersom noen påviser feil i egenerklæringen blir det sanksjonert med alvorlige reaksjoner.

For øvrig finner vi det betenkelig om personer med seksårig universitetsutdanning ikke skulle ønske å ta oppdrag som sakkyndige i barnevernssaker fordi de kan oppleve det som arbeidskrevende å skulle utforme en skriftlig egenerklæring for hver oppnevning.

Ad varslingsregler i barnevernsloven

Her slutter vi oss til Advokatkollegiet Kindem & co som på side 58 i sin utredning presist forklarer hvorfor en slik lovendring ikke er nødvendig, samtidig som den strider mot personvernet til det aktuelle barnet.

Samlet vurdering av lovendringene:

Det sies på s. 10 i notatet om kompetanse i barnevernet, at «...rammebetingelsene for barnevernet, som arbeidsforhold, utdanningsnivå og selve statusen til tjenesten, samsvarer for dårlig med de oppgavene som barnevernet har ansvaret for». Det fremstår da tilforlatelig og

logisk at rett medisin mot dette er å bedre de ansattes arbeidsforhold ved å ansette flere, heve utdanningsnivået og innføre tiltak som får de ansatte til å fremstå med økt personlig trygghet og autoritet.

Vi støtter analysen i seg selv: det er et stort misforhold mellom særlig utdanning men også praksis, og de oppgavene barnevernet har ansvar for. Men man korrigerer ikke dette misforholdet med de foreslåtte tiltak. Tillit skapes ikke ved å møte personer som er påtatt tillitsvekkende når årsaken til mistilliten er 120 år med en praksis som gjennomgående har vært mer skadevoldende enn til hjelp for mange tusen mennesker. Man korrigerer ikke misforholdet mellom utdanning og oppgaver ved å lage en påbygning på høyere nivå, når det er basale kunnskaper og ferdigheter som mangler.

Det bemerkes i departementets høringsnotat at barnevernarbeidet har blitt forbedret de senere årene, ved at flere barn har fått hjelp. Det er riktig at langt flere familier har kommet i kontakt med barnevernet. Samtidig har omsorgsovertakelsene blitt langt flere. Det er ikke ensbetydende med at barna *har fått hjelp* i ordets rette forstand.

En artikkel fra 2017 i Fontene forskning oppsummerer:

«Noen undersøkelser av hvordan det går med barn som har hatt tiltak fra barnevernet, gir indikasjoner på hvordan tiltakene samlet sett har virket. (...). Disse undersøkelsene har brukt indikatorer som utdanning, yrkesaktivitet, arbeidsledighet og sosialhjelp, og forskningen peker nokså entydig i retning av høy risiko for marginalisering på viktige livsområder.»⁹

En av de mest vanlige begrunnelsene for omsorgsovertakelse er «manglende foreldreferdigheter». For årene 2013 – 2018 har dette vært brukt som hoved- eller tilleggsårsak til omsorgsovertakelse i ca. 2/3 av sakene.¹⁰

Det finnes under denne kategorien både pedagoger, leger og andre høyt kvalifiserte fagpersoner, med barn som arbeidsområde, som er blitt fratatt egne barn på bakgrunn av ovennevnte begrunnelse.

En annen begrunnelse som brukes hyppig er «fare for fremtidig omsorgssvikt». Ut i fra denne påstanden blir mange babyer hentet kun timer etter at de er født uten at det er snakk om verken vold, rus eller alvorlig psykiatri. Hvordan kan en barnevernspedagog forutsi fremtiden uten helt klare og uforanderlige forhold?

Fokus på Barnevernet underer seg hvordan departementet tenker at en mastergrad skal kunne påvirke «mindsettet» i et etablert system som fremstår uten reell evne til selvinnsikt eller basale kunnskaper innenfor psykologi.

Lovendringene vil i neglisjerbar grad berøre barnevernets hovedproblem. Det er ikke tilstrekkelig med de foreliggende lovjusteringer for å etablere det forsvarsverket som barna trenger mot skadelige forhold i egen oppvekst.

Lovforslaget bør tilbakekalles og arbeid igangsettes straks for å utrede en helt ny organisering av den offentlige hjelpen til barn som trenger hjelp.

Problemene i barnevernet ligger i helt grunnleggende forhold som holdninger, kultur, mangel på vitenskapelig fundament, mangel på kontroll av at eksisterende lovverk etterleves og mangel på sanksjonsmuligheter dersom lovbrudd skjer. Det siste omfatter også forskrift for fosterhjem. Det viser seg gang på gang at rapporter som konkluderer med at «det gjøres så mye godt arbeid i

barnevernstjenesten» og at påståtte feil ikke eller sjelden forekommer, innehar betydelige metode- eller utvalgssvakheter eller er sitert feil. Et eksempel er «Det å reise vasker øynene». Den kanskje mest fremtredende kritikken av barnevernet omhandler omfattende feil i dokumentene. Når man da erstatter informasjonshefting fra de private parter med en ren dokumentgjennomgang, slår dette bena fullstendig vekk under påstanden om at «Svikten er ikke beslutningen om at barnet må beskyttes, i alle sakene er det nødvendig» (s. 7).¹¹ Rapporter som er gjort med godt faglig fundament og vitenskapsteoretisk integritet i samsvar med god undersøkelsespraksis viser feil på feil i tjenesten, som oftest i svært alvorlig grad.

Landets myndigheter må ta på alvor den statistikken og forskningen som faktisk foreligger, ikke minst det faktum at av 13 nylig granskede omsorgsovertakelser, utført av to uavhengige utvalg, blir 12 av dem regelrett slaktet.

Vi avslutter med å støtte Børge Tomter i Helsetilsynet i hans utsagn: «Ut fra den omfattende svikten som er beskrevet, finner vi likevel grunn til å spørre om kvaliteten i barnevernstjenestene og i barnevernsinstitusjonene er så svak at det må vurderes mer radikale grep for å heve kvaliteten opp på et akseptabelt nivå».¹²

Referanser:

¹ Kvello, Ø: Barn i risiko. 2. utgave 2015 s. 19

² <https://www.nrk.no/trondelag/atvarar-mot-maktovergrep-1.11781029?fbclid=IwAR2jS-6nn8Ax8YMPXD4eONudqZAQoZwTAcOX11Ke6Eb0FTkiAKSWWfEf1KU>

³ Killén, K: Sveket – omsorgssvikt er alles ansvar 1991

⁴ Killén, K: Forebyggende arbeid i barnehagen, 2. utgave 2017

⁵ <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/RRkrqx/barnevernet-har-et-holdnings-og-kulturproblem-thea-totland-og-geir-kjell-andersland?fbclid=IwAR3TvB7dohGmZ>

⁶ <https://www.aftenposten.no/norge/i/G13gaq/han-har-snakket-med-over-200-overgripere>

⁷ https://fontene.no/nyheter/barnevernsleder-ut-mot-regjeringens-krav-om-mastergrad-6.47.693861.9b64d6c382?fbclid=IwAR37FqTX_AzAshlhCdC6Oe5KunsNAkiOYSZXYVGj7cE5znUWo8VxkHLx1eQ

⁸ https://khrono.no/hioa-femarig-barnevern/feil-a-starte-med-5-arig-utdanning-i-barnevern/122186?fbclid=IwAR3Wjh_5uLvVqy4XddnNqJEPFLUdnSORsXSOBcm9yPnp4jJlw_Rsfa5eRrg

⁹ <https://fonteneforskning.no/pdf-15.62549.0.3.5613acfe20>

¹⁰ https://www.ssb.no/statbank/table/10782/?fbclid=IwAR3DWbpIG5M6N47fznTbd_I0KJk4u6XSfJ0jGcHQRngJFTcWOI44EVbkz4

¹¹ [Det å reise vasker øynene, Helsetilsynet 2019](#)

¹² https://www.dagbladet.no/nyheter/ny-slaktrapport-hanne-ble-narkoman-og-dode/72551661?fbclid=IwAR2iIKoj74gAZNiHADaVjt3Avntn8IOFqMwFobQTB7E0lyEOxt-X_MNYQPQ